

UPPSALA UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK, DIDAKTIK OCH UTBILDNINGSStudIER
LÄRARPROGRAMMET
IDROTT OCH HÄLSA C/HÄLSOPEDAGOGIK 15 HP
VT-2011

SAM- ELLER SÄRUNDERVISNING I IDROTT OCH HÄLSA?

EN INTERVJUSTUDIE MED SEX LÄRARE

Sabrina Diarbakerli; 880201-0440
Nikolaos Sintridis; 760825-0473

Handledare:
Lotta Brantefors

Examinator:
Lena Nilsson

SAMMANFATTNING/ABSTRACT

Syftet med följande arbete är att undersöka sär- respektive samundervisning utifrån ett lärarperspektiv. Vi vill undersöka för och emot argument med respektive arbetsform och undersöka vilket arbetssätt som bidrar att förstärka jämställdhet enligt verksamma lärare. Vi valde en kvalitativ metod i form av samtalsintervjuer med sex verksamma pedagoger för att uppnå vårt syfte. Enligt vårt resultat var alla sex intervjuade lärare överens om att de svaga och lågpresterande flickorna gynnas vid särundervisning, och att vid samundervisning gynnas gruppen som helhet där det sociala samspelet tränas och förstärks. Vidare hade lärarna föreställningar om att samundervisning bidrar till jämställdhet. Enligt vår konklusion så överensstämmer denna föreställning om särundervisning med vad forskningen säger i frågan. Föreställningen hos lärarna om att samundervisning bidrar till jämställdhet stämmer dock inte överens med vad forskningen visar. För att jämställdhet ska kunna utvecklas behöver nämligen en uppsättning av faktorer beaktas utöver sam- eller särundervisning. Det vill säga samundervisning behöver inte per automatik bidra till jämställdhet.

Nyckelord: *Samundervisning, särundervisning, jämställdhet, lärarperspektiv*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING/ABSTARCT	2	
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3	
INTRODUKTION(SABRINA)	5	
SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR	6	
DEFINITION	6	
DISPOSITION	6	
BAKGRUND(SABRINA)	8	
HISTORIK	8	
SKOLGYMNASTIKEN ÖVER TID	8	
SAMUNDERVISNING I IDROTT OCH HÄLSA ÖVER TID	10	
STYRDOKUMENT ÖVER TID	11	
TIDIGARE FORSKNING	13	
EXISTERANDE SKILLNADER MELLAN FLICKOR OCH POJKAR	13	
ARGUMENT FÖR OCH EMOT SÄR- RESPEKTIVE SAMUNDERVISNING	14	
JÄMSTÄLLDHET GENOM SAMUNDERVISNING?	16	
METOD (NIKOLAOS)	18	
METODVAL	18	
URVAL	18	
FORSKNINGSETIK	18	
PROCEDUR	19	
KONTAKT MED LÄRARE	19	
INTERVJUER	19	
FRAMSTÄLLNING AV INTERVJUFRÅGOR	19	
VALIDITET OCH RELIABILITET	20	
ANALYS OCH BEARBETNING AV INTERVJUER	20	
RESULTAT(NIKOLAOS)	22	
ARGUMENT FÖR SÄRUNDERVISNING/	ARGUMENT EMOT SAMUNDERVISNING	22
SAMMANFATTNING		24
ARGUMENT FÖR SAMUNDERVISNING/	ARGUMENT EMOT SÄRUNDERVISNING	25
SAMMANFATTNING		26
JÄMSTÄLLDHET GENOM SAM- ELLER SÄRUNDERVISNING?		26
SAMMANFATTNING		27

DISKUSSION (SABRINA & NIKOLAOS)	28
DISKUSSION AV METOD	28
DISKUSSION AV RESULTAT	29
FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	31
REFERENSER	32
BILAGA	35
MALL FÖR KVALITATIVA INTERVJUER MED LÄRARE	35

INTRODUKTION (SABRINA)

En förenad undervisning av flickor och pojkar har varit en aktuell och flitigt diskuterad fråga inom pedagogiken i över hundra år. Samundervisningsidén kom att implementeras i de flesta ämnen och i alla skolstadier. Förutom i ämnen som gymnastik och slöjd som av tradition har varit könsrollsbundna ämnen (Eklund, 1996).

Samundervisning i gymnastik har under 1970- och 1980-talet följts upp av stort intresse både i Sverige och internationellt. Man kan följa hur diskussionen såg ut i pedagogiska- och idrottsvetenskapliga tidskrifter där debatten har varit livlig och intensiv. Argument har förts för och emot samundervisning i olika kontexter. Den enda konklusion som tycks framkomma ur debatterna är att samundervisning är en undervisningsform som både har argument för och emot sig beroende på vilken synvinkel man ser det ifrån.

I läroplanen från 1980 övergår man från sär- till samundervisning utan att förändringen föregås med ordentlig forskning (Annerstedt, 1989). Anledningen till den snabba förändringen var att accentuera demokratiska värderingar i skolan och på sikt utsläta könsrollerna och gynna jämställdhet (Annerstedt, 1991a; Carli, 1995; Larsson m.fl., 2005). Senare i läroplanen från 1994 är genusperspektivet ännu tydligare. I den senaste läroplanen förespråkas samundervisning under idrottsundervisningen, om inte särskilda skäl föreligger.

Mot denna bakgrund har vi observerat under lärarutbildningen att på olika skolor ser idrottsundervisningen olika ut. Även om läroplanen förespråkar att flickor och pojkar bör ha idrottsundervisningen ihop så säger våra erfarenheter att båda tillvägagångssätten är vanligt förekommande på våra skolor.

I denna undersökning ämnar vi att undersöka vilka för och emot argument som ett urval lärare ser med sam- respektive särundervisning. Vi ämnar också undersöka vilket tillvägagångssätt som främjar jämställdhet enligt verksamma pedagoger.

SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med följande arbete är att undersöka fenomenet sär- respektive samundervisning utifrån ett lärarperspektiv i ämnet idrott och hälsa. Vi vill undersöka för och emot argument med respektive arbetsform och undersöka vilket arbetssätt som bidrar till att förstärka värdegrunden jämställdhet i skolan enligt verksamma lärare.

Vi kommer att försöka besvara följande frågor;

- Vilka för och emot argument ser verksamma pedagoger med sär- respektive samundervisning?
- Vilket av de två tillvägagångssätten gynnar jämställdhet enligt verksamma pedagoger?

DEFINITION

Litteraturen benämner detta fenomen som *samundervisning* kontra *särundervisning* (Annerstedt, 1996; Carli 1995; Eklund, 1996). Med samundervisning förstås detta som undervisning av flickor och pojkar tillsammans i samma grupp. Andra uttryck som förekommer och som används synonymt med samundervisning är gemensam undervisning, samkönad undervisning och koedukativ undervisning (Eklund, 1996). Motsatsen till samundervisning är särundervisning, skild undervisning, könssegregerad undervisning och separat undervisning. Vi har valt att använda oss i huvudsak av begreppen samundervisning/särundervisning som vi definierar enligt följande:

- *Samundervisning* – flickor och pojkar har undervisning ihop.
- *Särundervisning* – flickor och pojkar har undervisning separat

DISPOSITION

Vi har valt att strukturera uppsatsen i fem kapitel, nämligen; *Introduktion*, *Bakgrund*, *Metod*, *Resultat* och *Diskussion*. Vi har vidare gjort så att Sabrina huvudansvarar för de två första kapitlen dvs. *Introduktion* och *Bakgrund*, och Nikolaos huvudansvarar för *Metod* och *Resultat*. Slutligen väver vi samman våra aspekter under sista rubriken *Diskussion*. Här nedan förklarar vi närmare om vad vardera kapitel kommer att behandla:

I första kapitlet *Introduktion* kommer vi att introducera ämnet och vårt syfte, samt våra frågeställningar.

I andra kapitlet, dvs. *Bakgrund* kommer en historisk aspekt angående ämnet att beröras, också ett teoretiskt perspektiv där tidigare forskning tas upp.

I tredje kapitlet *Metod* redovisar vi vilka metoder som valts vid empiriinsamlingen och hur vi gått tillväga vid våra intervjuer.

I fjärde kapitlet, nämligen *Resultat* tar vi upp vad som framkommit under våra intervjuer.

I femte och sista kapitlet väver vi samman hela arbetet till en helhet, där den teoretiska ramen och den praktiska aspekten kopplas samman under rubriken *Diskussion*.

För att underlätta läsningen av detta arbete har vi valt att hädanefter utskriva namnet på den huvudansvariga studenten efter varje kapitelrubrik. Viktigt att poängtera att även om en student står som huvudansvarig för ett kapitel så har den andra medverkat i allra högsta grad med synpunkter och idéer.

BAKGRUND(SABRINA)

I detta kapitel ämnar vi att sätta frågan sam- och särundervisning i en större, historisk kontext. Vi kommer att beskriva kort om hur skolgymnastiken utvecklats över tid, och sedan om hur samundervisning utvecklats över tid och slutligen studerar vi vad våra styrdokument säger angående denna fråga.

Vidare fördjupar vi oss i vad tidigare forskning har lyft fram kring sam- och särundervisning under delrubriken *Tidigare forskning*.

HISTORIK

SKOLGYMNASTIKEN ÖVER TID

Intresset i Sverige och i Europa för någon form av fysisk fostran var stadigt stigande under 1600- och 1700-talen där den nådde kulmen decennierna kring sekelskiftet 1800. Vid detta skede fanns det både i Sverige och i utlandet ett stort intresse för pedagogiska frågor. Bland frågorna fanns det rekommendationer om kroppsövningar av skilda slag i de flesta pedagogiska sammanhang (Annerstedt, 1989). Visserligen var det många inflytelserika filosofer som propagerade för kroppsövningar under 1500-talet, men det var inte förrän britten Locke och fransmannen Rousseau som samtidigt fäste uppmärksamhet vid detta (Annerstedt, 1989).

Att man i utlandet lyfte fram betydelsen av kroppsövningar har påverkat Sverige, men det bör noteras att det inte utgör den enda förklaringsgrunden till varför fysisk fostran fick en stark förankring i Sverige under 1800-talets första decennier. Det finns en hel del andra faktorer som påverkade och inspirerade. Faktum är att det fanns en rad tidiga akademiska dissertationer vid svenska universitet som lyfte fram betydelsen av god hälsa och fysisk fostran (Annerstedt, 1989).

År 1807 omnämns för första gången i svensk skolordning att gymnastikämnet bör finnas med i läroverkens skolscheman ett tillfälle i veckan (Annerstedt, 1989). Man kan säga att det är genom *Per Henrik Ling* (1776-1839) som gymnastiken fick rum i svensk skola (Annerstedt, 1990). Han lyfte fram gymnastikens fördelar, såsom dess friskvårdande aspekt och att den främjar den posturala kontrollen, men också menade han att gymnastiken förbättrar landets försvarsförmåga. Lings ord och införandet av fysiska fostran fick goda förutsättningar, ty år 1809 förlorade Sverige Finland till Ryssland, samtidigt som kungatronen hade förfallit och stabiliseringsprocessen av Jean Baptiste Bernadotte pågick. Detta väckte nationella känslor och revanschlust i riket (Blom & Kinderoth, 1995). Lings vision och vilja var att utifrån fysiologiska och anatomiska aspekter skapa ett gymnastiskt system med en vetenskaplig förankring (Annerstedt, 1990). Ling såg sin gymnastik som fyra åtskilda delar; **pedagogisk-**, **militär-**, **medikal-** och **estetiskgymnastik**. Man kan säga rent förenklat att den pedagogiska gymnastiken var någon form av skolgymnastik som hade inslag av lek/idrott, militära var kampinriktat och bestod övervägande av fäktning med vapen, medikal var ungefär sjukgymnastik och estetisk motsvarade balett och danskonst (Blom & Linderoth, 1995; Annerstedt, 2001). Tävlingsmoment var inget som Ling betonade, enligt honom skulle en riktig man vara harmonisk

i en disciplinerad kropp (Engström & Radelius, 2002). Det bör noteras att Linggymnastiken var avsedd för män och hölls av män. Kvinnodeltagandet kom inte på tal (Annerstedt, 1991). Men detta var ingen märklig företeelse. Vid den tiden var Sverige, som genom alla tider, mansdominerat. Ur en kvinnoaspekt var Sverige ett underutvecklat land, i den bemärkelsen att kvinnor inte hade samma juridiska, politiska och ekonomiska möjligheter som män. Kvinnorna ansågs exempelvis omyndiga, berättigades halv arvsrätt, besatt ingen rösträtt och fick dessutom inte möjlighet att arbeta inom alla yrken (Nordström, 1987). Dessutom såg man kvinnan som en ofullständig version av mannen, där kvinnan innehåller en viss mängd energi varav det mesta gick åt att livnära livmodern (Engström & Radelius, 2002).

År 1868 betonade en flickskolekommitté att flickor också har samma behov av gymnastik som pojkar. Detta lyftes fram i och med den höga andelen sjuka skolflickor ledde detta till att i slutet av seklet började flickgymnastiken befästa sig. Det bör betonas att även om flickgymnastiken var snarlik pojkarernas så fanns det en del "oanständiga" övningar som inte genomfördes. Exempel på detta var grensittande övningar, hårdare konditionsträning, styrkepass och militära övningar (Annerstedt, 1989). Man fruktade att vid hård träning skulle en kvinnas kropp bli mer lik mannens och hennes avkomma skulle tas skada. Höll kvinnan på med "förråande" aktiviteter kunde det gå så pass långt att det kunde bli problem för kvinnan att bli gift (Engström & Fagrell m.fl., (2002).

Det går att urskilja och dela in den svenska skolgymnastikens historia och utveckling i ett antal faser, nämligen; **Etableringsfasen** (1813-1860), **Militära fasen** (1860-1890), **Stabiliseringsfasen** (1890-1912), **Brytningsfasen** (1912-1950), **Fysiologiska fasen** (1950-1970), **Osäkerhetsfasen** (1970-1994) och **Hälsofasen** (1994-) (Annerstedt, 2001).

Etableringsperioden (1813-1860) kan betraktas som den period som fysisk fostran fick sig fotfäste i Sverige. De första trevande stegen togs till att införa obligatorisk fysisk fostran, efter att en gymnastiklärarutbildning startades år 1813. Det rådde dåliga förutsättningar och villkor rent materiellt. Det var undermåliga eller inga gymnastiklokaler att tillgå, dåligt utbildade lärare samt svagt intresse från politikerna och allmänhetens sida. Det som dominerade vid det här skedet var medikal- och militärgymnastik. Målet och synen som man hade var att "behandla" barnen. Läroböcker och anvisningar fanns knappt att tillgå förutom Lings, som präglade denna period (Annerstedt, 1989).

Militära fasen (1860-1890) var den period då den medikalgymnastikens dominans bröts och den pedagogiska gymnastiken fick allt mer utrymme, dessvärre förknippas det i första hand med soldatträning. Det innebar att flickornas gymnastikundervisning hamnade i skymundan. Undervisningen bestod för det mesta av gymnastik i klassrum och på skolgårdar. Ämnet institutionaliserades och en idrottslärarkår organiserade sig fackligt och startade en egen tidskrift som började producera skrift med didaktiska inslag. Hjalmar Ling, son till Per Henrik Ling, var en inspiratör för denna fas, hans dagövningar som inföll under den pedagogiska gymnastiken följdes till punkt och pricka (Annerstedt, 1989).

Stabiliseringsfasen (1890-1912), denna fas var då ämnet stabiliserades och blev legitimt enligt riktlinjer som Hjalmar Ling och Lars Mauritz Törngren angivit. Idrott och framför allt lekartade aktiviteter började ta mer plats i ämnet samtidigt som de materiella villkoren blev bättre. År 1887 började GCI (Gymnastiska Centralinstitutet) att inspektera skolornas gymnastikundervisning som säkerligen bidrog till att ge ämnet substans. De militära inslagen i ämnet

minskade ytterligare vid denna tid, även om fäktning förekom på vissa håll. Flickornas gymnastik började komma igång mer och mer, bakom det låg en rad kvinnliga gymnastikpedagoger (Annerstedt, 1989).

Brytningsfasen (1912-1950), vid denna fas var det fortfarande Linggymnastiken som utgjorde ämnesinnehållet, men det hade börjat ifrågasättas mer. Vid denna period börjades övningsförrådet anpassas mer efter ålder och kön. Idrott, lek och spel tog över på gymnastikens bekostnad. År 1915 bildades Svenska Skolidrottsförbundet och år 1919 bytte idrottsämnet namn från "gymnastik" till "gymnastik med lek och idrott". Gymnastikbegreppet hade således förändrats från att enbart omfattat den Lingska gymnastiken till att ha blivit ett paraplybegrepp som omfattade alla förekommande aktiviteter. Ny auktoritet inom området blev den fysiologiska institutionen och dess arbetsfysiologiska forskning, vilket ledde till fokus på områden som kondition, styrka och rörlighet (Annerstedt, 1989).

Osäkerhetsfasen (1970-1994), denna period har kännetecknats av färre centrala direktiv. Idrottsrörelsen har mer och mer tagit över den roll som Skolöverstyrelsen haft. Ämnet har vid denna fas bytt namn från gymnastik till idrott. Målsättning har expanderat betydligt vid det här skedet och ämnet ska numera bidra till elevernas fysiska, psykiska och sociala som estetiska utveckling. Även ämnesinnehållet har också vidgats, allt från färdigheter till ekologiska aspekter. Forskning om ämnet är inte riktigt igång även om ämnet är obligatoriskt i samtliga årskurser. Inte ens när man för första gången införde samgymnastik som huvudprincip föregick fenomenet av forskning (Annerstedt, 1989).

Hälsofasen (1994-) (Lpo 94) ändrade ämnet återigen namn, till *Idrott och hälsa*, där bytet innebar att hälsoaspekten får en större tyngd (Annerstedt, 2001). Idag bedriver de flesta svenska skolor en samundervisning under sina idrottslektioner, men det finns en del skolor som har en särundervisning. Skolverket påpekar att den givna grunden som bör tillämpas är samundervisning, men menar vidare att vid sporadiska tillfällen får man använda sig av könsseparerade undervisningsgrupper om det föreligger särskilda skäl (Skolverket, 2010).

SAMUNDERVISNING I IDROTT OCH HÄLSA ÖVER TID

Det var i slutet av 1960-talet som samundervisningen i gymnastik började allvarligt diskuteras och ifrågasättas. Bland annat kom Anders Nordlund år 1969 med ett debattinlägg i tidskriften *Tidskrift i Gymnastik (TiG)* där han diskuterade och ifrågasatte huruvida om det var nödvändigt att gymnastikämnet var könsuppdelat. Detta gick vidare och år 1970 hölls en debatt av Svenska Gymnastik Sällskapet (SGS) över ämnet "Samundervisning i gymnastik" och då satt både personer som stödde införandet av samundervisning i idrott och de som var emot.

Gruppen som var emot införandet byggde sina påståenden på de existerande fysiologiska och psykologiska skillnaderna mellan könen. De menade att utifrån det borde det vara svårt att skapa en och samma undervisningsgrupp bestående av både pojkar och flickor.

Gruppen för införandet av samundervisning menade på att synen på gymnastikundervisningen byggde på tradition och fördomar och att samundervisningen skulle medföra jämställdhet mellan könen och att det skulle bidra till samhällets eftersträvan mot jämställdhet. De koncentrerade sig på ämnets sociala bit än den fysiologiska (Annerstedt, 1991a).

Hur som helst började man övergå mot samundervisning under 70-talet, trots att Lgr 69 bara talade om samundervisning i vissa moment.

Värt att poängtera är att det har forskats på tok för lite om samundervisning och dess problematik. Det är främst under sen 80-tal som det börjades forska om fenomenet, och då var det i synnerhet internationell forskning som kom, men även en del svenska uppsatser skrevs (Annerstedt, 1991a).

Man bedrev olika försöksverksamheter runt om i landet och enligt många rapporter mottogs det positivt och det gick bra i de flesta grenar. Även enkäter som skickats ut påvisade positiv attityd gentemot införandet av samundervisning, såväl lärare som elever var övervägande positiva till införandet (Annerstedt, 1989; Hussein, 1989).

Intressant är att samundervisningsformen genomfördes som huvudprincip i svensk skola utan att någon forskning bedrevs kring det i förväg. Det låg alltså ingen forskning till grund för beslutet. Dessutom erhöll idrottspedagogerna inte någon fortbildning innan reformen implementerades, trots att den är den största förändringen i ämnets historia (Annerstedt, 1991a). Många forskare har lyft upp detta, inte minst Barbro Carli som har kritiserat beslutet i en rad artiklar, men även i sin uppsats *Fysisk fostran i ett maktfält: ett av skolans äldsta, obligatoriska ämnen: kvinnligt, manligt, mänskligt* diskuterar hon fenomenet.

STYRDOKUMENT ÖVER TID

Ytterligare ett perspektiv som är relevant och intressant att lyfta i sammanhanget är styrdokumenterna över tid. Vad säger styrdokumenterna om sam- respektive särundervisning? De styrdokument som kommer att beröras är från 1919 fram till 2011.

Undervisningsplanen för år 1919 för rikets folkskolor var banbrytande på många sätt och vis. Dock betonade man fortfarande den lingska gymnastiken och dess fostrande fördelar i ämnet. Ur ett samundervisningsperspektiv beskrev man att fram till årskurs fyra skulle flickor och pojkar ha samma innehåll på sin idrottsundervisning. Efter det ansåg man att pojkar behövde mer fysisk utmaning än flickor och att flickorna behövde sätta fokus på att utveckla sin grace och sitt behag. Man underströk också att i de skolor där det förekom samundervisning var det av vikt att ta hänsyn till den existerande skillnaden mellan könen och ge pojkar den utmaning de behöver.

Undervisningsplanen för år 1955 för rikets folkskolor var tydlig med att göra en klar distinktion mellan målsättning för pojkar och flickor i ämnet gymnastik, (Annerstedt, 1991b). Det

som är mest anmärkningsvärt är att man betonar tydligt att den estetiska sidan bör beaktas hos flickor och att tävlingsinslagen och prestationsaktiviteter för pojkar (Annerstedt, 2001).

Genom att titta på läroplanen från 1962 för grundskolan (Lgr 62) ur ett genus- och samundervisningsperspektiv så kan man se att det omnämns om estetisk fostran, där både pojkar och flickor ska lära sig att kunna använda sin kropp på komplexa sätt där rörelser ska genomföras på "ett vackert sätt". Det enda tillfället då samundervisning förordades enligt läroplanen var under dansaktiviteter. Det framgår dock att en del aktiviteter är mer lämpad för det manliga könet och andra för det kvinnliga, och att vissa övningar inte är lämpliga för flickorna innan de uppnått en viss ålder (Sandahl, 2005). Det är också tydligt att inom gymnastik skulle flickorna sträva efter smidighet och vighet i större utsträckning än pojkarna. För pojkarna handlade det mer om att utveckla styrka och kondition.

I läroplanen från 1969 för grundskolan (Lgr 69) betonas jämställdhetsaspekten mellan könen mer explicit. Det är tydligt att man eftersträvar jämställdhet, men ämnet gymnastik utförs fortfarande könsseparerat. Orsaken till särundervisningen tros vara de fysiologiska skillnaderna som råder mellan könen (Sandahl, 2005).

I läroplanen från 1980 för grundskolan (Lgr 80) överger man namnet "gymnastik" och byter till "idrott", samtidigt som man övergår från särundervisning till samundervisning, utan att någon väsentlig forskning gjorts kring frågan (Annerstedt, 1989). Det kan verka som att genom denna förändring skulle flickorna nu lära sig aktiviteter som var karaktäristiska för pojkar, såsom aktiviteter med boll och mer fysiska moment. Intressant nog ställdes inte samma krav på pojkarna, att de skulle lära sig aktiviteter såsom dans och estetiska moment som tidigare ansågs avsedda för flickor (Radelius, 2009).

I läroplanen från 1994 för grundskolan (Lpo 94) var genusperspektivet ännu tydligare, skolan skulle helt enkelt sträva efter att förhindra rådande könsmonster som florerar i samhället. Följande kan utläsas ur Lpo 94:

"Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att formas deras uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den skall därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende könstillhörighet" (Lpo, 94).

Relevant i denna kontext är att även i denna läroplan är det samundervisning som bör vara den undervisningsform som tillämpas inom skolan (Larsson m.fl., 2005).

I läroplanen 2011 (Lgr 2011) för grundskolan står stycket ovan oförändrat. Jämställdhet är en värdegrund som ska genomsyra hela skolans undervisning.

TIDIGARE FORSKNING

EXISTERANDE SKILLNADER MELLAN FLICKOR OCH POJKAR

Den tyngsta motiveringen till att idrottsundervisningen bör organiseras könssegregerat har hela tiden grundat sig på att flickor och pojkar har olika behov, intressen och förutsättningar för gymnastik/idrott (Eklund, 1996). Här nedan kommer vi att försöka behandla de existerande skillnaderna mellan flickor och pojkar som är relevant för fysisk aktivitet.

De fysiska skillnaderna mellan pojkar och flickor har länge ansetts som den största svårigheten att överbrygga vid förverkligandet av en fungerande samundervisning. Under begreppet fysiska skillnader kan man skilja på tre huvudgrupper; de anatomiska och fysiologiska olikheter, fysisk och motorisk prestationsförmåga, och skillnader i de fysisk – motoriska egenskapernas och prestationsförmågans tidsmässiga utveckling (Eklund, 1996).

Man kan säga att upptill puberteten presterar flickor och pojkar mer eller mindre lika bra, efter det fortsätter pojkarna att utvecklas medan flickornas utveckling stagnerar. Flickor får mer underhudsfett som kan ses som ett hinder, medan pojkar ökar i muskelmassa, som är till deras gagn i idrottskontexter (Engström m.fl., 2002). Beträffande övningar där storlek, styrka och uthållighet är utslagsgivande för resultatet har pojkarna från och med puberteten en klar fördel (Eklund, 1996).

Viktigt att lyfta fram att inom könsgrupperna förekommer betydande differenser också. De skillnader som redovisas i forskning baseras vanligtvis på statistiska värden och de säger inte mycket om enskilda individers rangplacering. Det finns faktiskt många flickor som är bättre än en del pojkar även efter puberteten.

Könsskillnader i fråga om psykiska egenskaper är betydligt svårare att mäta än fysiska egenskaper. Olika metodproblem har resulterat i att undersökningsresultaten ofta är motsägelsefulla (Eklund, 1996). En del forskare menar att det ofta är så i våra förställningar att flickor och pojkar har olika egenskaper. Flickor ska vara snälla, rara, söta och hjälpsamma medan pojkar ska vara gränsöverskridande, aktiva, högljudda (Svaleryd, 2005). De ”pojkgiga” egenskaperna leder till mycket tid och uppmärksamhet i skolan.

Man har betraktat att då pojkar umgås, umgås de gärna i stora grupper där de gärna idkar lekar med tävlingsinslag och fysisk aktivitet. Exempelvis herren på täppan är en förekommande aktivitet som man ser pojkar roa sig med (Svaleryd, 2005). Genom leken tränar pojkar oftast ledarskap, initiativförmåga, kroppsuppfattning, självständighet, mod, styrka, utvecklar jaget och så vidare, genom detta tenderar pojkar att socialiseras in i en idrottsvärld som bejakar den hierarkiska rangordningen, konkurrensen och aggressiviteten.

Det flickor utvecklar främst vid lek är att gå in respektive ut ur relationer (Svaleryd, 2005). Flickor är måna om sina relationer att de sällan visar någon ilska, de håller sig gärna långt ifrån konflikter, ty dessa hotar deras relationer. Detta implicerar att flickor inte vill fatta beslut och ta ställning (Svaleryd, 2005). För flickor är den sociala gemenskapen, individers lik-

heter och att passa in viktigare än prestationer och att tävla. Närhet, förtrolighet och gruppen kommer i första hand för flickor, medan pojkar fokuserar mest på aktiviteten och prestationen först (Annerstedt, 1995). Man skulle kunna uttrycka det hela att flickor ser sig själva först som människor och i andra hand som motionärer och för pojkarna räcker det med att vara bäst.

Många forskare har påpekat att utifrån om man är flicka eller pojke behandlas och bemöts man olika (Annerstedt, 1995; Svaleryd, 2005). Våra föreställningar och fördomar om "manligt" och "kvinnligt" gör att vi bemöter människor på olika sätt. Exempelvis i samundervisning, där flickor och pojkar befinner sig under ett och samma tak, tillåter vi pojkar få mer tid och utrymme, och genom det förstår flickor snart att deras viljor och önskemål kommer i andra hand, och att om pojkar får mer uppmärksamhet är något naturligt (Carli, 1995; Svaleryd, 2005). Anmärkningsvärt är att duktiga flickor får minst uppmärksamhet, medan duktiga pojkar får mest uppmärksamhet (Svaleryd, 2005).

ARGUMENT FÖR OCH EMOT SÄR- RESPEKTIVE SAMUNDERVISNING

Argumenten för och emot undervisningsformerna sär- respektive samundervisning i idrott har genom tiden varierat. Det som vid en tidpunkt varit önskvärt, möjligt och välfungerande har vid en annan tidpunkt varit fel och problematiskt. Många idéer om hur kön skall beaktas vid undervisning har varit parallella med tidsandan (Wernersson, 1995). Mellan undervisningssituationen och samhället sker ett utbyte av idéer och erfarenheter, och den allmänna debatten har påverkat och påverkar skolans värld än idag.

Viktigt att poängtera att man sällan kan hävda med full kraft att den ena undervisningsmetoden lämpar sig bättre för det ena eller det andra könet, olika sätt att undervisa påverkar och samspelar med den enskilde elevens egenskaper och erfarenheter på ett komplext sätt (Wernersson, 1995). Samspelet mellan elevens kön och undervisningsmetoden är en fråga med många sidor, man kan inte bortse ifrån att det finns individuella egenskaper som inte är kopplade till kön. Det som fungerar bra i en klass behöver inte per automatik fungera bra i en annan. Det är med andra ord många faktorer som spelar in.

Något som är intressant är att även när man implementerat samundervisning i ämnet idrott, så fördes åter diskussion kring den gamla metoden särundervisning. Man menade att samundervisning är mer fördelaktigt för pojkarna. Pojkar ges mer uppmärksamhet och innehållet tenderar att styras efter deras intressen och färdigheter. Enligt forskning är orsaken bakom detta att pojkar anses vara bråkstakar och att de är allmänt svåra att motivera de till sådant som inte intresserar dem (Dahlström, 1992). Anmärkningsvärt är att pojkar tenderar att erhålla högre medelbetyg i idrott än flickorna efter att samundervisning införts (Dahlström, 1992). Argumenten för särundervisning ur flickperspektiv förutom de ovan är följande:

- I flickgrupper får flickor möjlighet att utvecklas socialt och intellektuellt utan att hindras och störs av pojkdominansen som oftast präglar samundervisning.
- I flickgrupper kan flickor få träna specifika förmågor och hävda sina intressen.
- Flickor har egna kunskapsintressen och inlärningsmönster som inte får tillräckligt utrymme i blandade grupper.

Det finns förespråkare för särundervisning ur ett pojkperspektiv också. Det råder latent rädsla för att kvinnligt inflytande är skadligt för pojkarna (Wernersson, 1995). Argument att även pojkar har specifika problem som kräver särbehandling har blivit vanligt. Här följer argument för särundervisning ur ett pojkperspektiv:

- I pojkgrupper kan pojkar få möjlighet att utvecklas socialt och intellektuellt utan att hindras av den kvinnliga dominansen som präglar samundervisningen.
- I pojkgrupper får pojkar utrymme för specifika sociala förmågor, framför allt på lek och ge uttryck för aggressivitet.
- I pojkgrupper kan pojkar träna på specifika sociala förmågor, så som inlevelse och empati utan att flickorna tar över.
- Pojkar (i synnerhet de med ensamamma mammor) behöver starka och tydliga förebilder. Det kan dessa pojkar få i pojkgrupper med en manlig idrottslärare.

Argumenten som anförs för samundervisning är att båda könen vänjer sig vid varandra, vilket leder till en naturlig samverkan mellan könen och skapar ömsesidig respekt för varandra. Skolan är en värld där flickor och pojkar sällan möts och genom samundervisningen dramatiserar man det faktum att det är två kön som samspelar och interagerar med varandra (Svaleryd, 2005). Man lär sig att ta hänsyn till könets olikheter och accepterar varandras könsdifferenser. Vidare anser man att samundervisning begränsar klyftan mellan könen. Idrottsundervisningen är en betydelsefull socialisationsarena och en betydande uppfostringsmiljö där barn och ungdomar lär sig mer eller mindre att hantera sociala koder och relationer av varandra (Fagrell, 2000).

Det finns andra perspektiv på detta, nämligen de som förespråkar en kombination av dessa. De argumenterar på det sättet att de menar att situationen är mer komplex och mångfaceterad än så. De hävdar att det är en enkelspårig lösning av situationen genom att könsseparera en klass, då variationen är större mellan enskilda individer än mellan könen. Dessa menar att indelning efter fallenhet, önskemål, konditionsnivå, osv. är mer lämpad än en könsinledning (Dahlström, 1992).

JÄMSTÄLLDHET GENOM SAMUNDERVISNING?

Den främsta bakomliggande tanken med införandet av samundervisning i ämnet idrott har varit att åstadkomma jämställdhet mellan könen (Larsson m.fl., 2005). Detta har införts utan tillräckliga vetenskapliga underlag och lärarna var inte tillräckligt förbereda att implementera detta praktiskt. Detta ter sig märkligt med tanke på att denna åtgärd betraktas som den största förändringen i ämnets långa historia (Annerstedt, 1991a). Till följd av denna åtgärd har det visat sig i diverse undersökningar att flickorna ironiskt nog blev förlorarna trots att syftet var att förstärka de som grupp.

Anledningen till den snabba diskursändringen mot en samundervisning mellan könen var att accentuera demokratiska värderingar i skolan. Den svenska skolan skulle bli demokratisk där flickor och pojkar behandlas lika, utföra samma aktiviteter och mätas med samma måttstock. Det yttersta syftet var att på sikt utjämna könsrollerna och därmed bidra till ökad jämställdhet i samhället (Annerstedt, 1991a; Carli, 1995; Larsson m.fl., 2005).

Dessvärre påvisade forskning från 80- och 90-tal, från såväl svenskt som internationellt håll, att flickorna missgynnades av samundervisningen. Istället blev följden en undervisning på pojkars villkor. Faktum är att det finns forskare som hävdar att könsmonster reproduceras och förstärks i en samundervisning om läraren inte tar hänsyn till de grupprocesser som förekommer. Detta avspeglas inte minst i betygen, då vid olika jämförelser visat sig att flickorna erhöll merparten av de lägsta betygen och pojkarna de högre vid samundervisning i idrott, medan det inte råder någon snedfördelning i den stora gruppen med könskild undervisning (Carli, 1995). Bör noteras att det är det enda ämnet i skolan som ser ut så. Finns studier som också visar på att flickorna vantrivs med ämnet i större utsträckning än vad pojkarna gör (NCFE, 2006).

En möjlig förklaring till varför samundervisningen inte gett den önskade effekten är den starka manliga normen och dess dominans i samband med idrott. Det är så att idrotten är skapad av män för män, den är med andra ord till sin natur en manlig aktivitet (Carli, 1995). Trots att flickor börjat engagera sig mer och mer i idrottsvärlden så är den manliga normen så pass stark att den tycks ha slagit rot i det undermedvetna. Det som komplicerar det hela ytterligare är att oftast är idrottspedagogerna av manligt kön med bakgrund inom idrotten och dess rådande föreställningar. Det krävs medvetenhet, kunskap och vilja om denna omständighet att ifrågasätta den (Carli, 1995). En konsekvens av detta blir med all sannolikhet att flickorna hamnar i skymundan och de accepterar "på ett naturligt sätt" sin underlägsenhet gentemot pojkarna.

Även ämnesvalet prioriterar pojkars intresse och önskemål i en samundervisning har forskning påvisat. Det blir mer bollspel och tävlingsinriktade moment. Aktiviteter som flertalet flickor tycker om förekommer sporadiskt (Carli, 1995). Att det blir så kan bero på att idrottspedagogen behöver vara på god fot med vissa tongivande elever (oftast idrottskillar) för att få undervisningen att gå runt (Skolverket, 2010). Det tenderar att bli så att idrottspedagogen är i större behov av att vinna somliga idrottskillars lojalitet framför flickors och icke-idrottande killar. Detta kan vara en förklaring till varför bollspel är så pass vanligt i dagens undervisning (Skolverket, 2010).

En annan aspekt som är värd att nämna är att i och med att ämnet har en oklar identitet och det inte råder någon konsensus om vilken kunskap man ska förankra hos eleverna gör att det öppnar upp för olika tolkningar (Ekberg, 2009). Ämnesinnehållet hämtar inspiration inte minst från föreningsidrotten. Om undervisningens ämnesinnehåll enbart handlar om förenklad nivå av det som idrottsföreningar förmedlar innebär det att många elevers huvudsakliga lärande i idrott sker utanför skolans väggar (Skolverket, 2010). Både flickor och pojkar är fysiskt aktiva på sin fritid, men det är fler pojkar som är aktiva utövare av fotboll och innebandy och får innehållet en stor tyngd på bollsporter tenderar detta gynna pojkars intresse och prestationer i skolan (Skolverket, 2010).

Forskare som har uppmärksammat denna problematik och dess bakgrund och konsekvenser har kommit med olika förslag om hur man ska gå tillväga och ändra på denna omständighet. Barbro Carli hävdar att genom att erbjuda en fördjupad kunskap om könsskillnader i diverse fortbildningar och lärarutbildningar i idrott kan man få en positiv förändring i det (Carli, 1995). Skolverket spinner lite på det Carli säger och menar att idrottspedagogen är en nyckelperson i detta. Deras sätt att tolka kursplaner, organisera och strukturera utbildningen, välja dess ämnesstoff och bemöta alla elever är avgörande för flickors och pojkars villkor i ämnet (Skolverket, 2010).

Det som också bromsar utveckling i rätt riktning mot jämställdhet i ordets riktiga bemärkelse är att merparten av pedagogerna brottas med föreställningar om pojkar och flickor som skilda homogena grupper, trots alla existerande och uppenbara skillnader. Pedagoger tenderar att se på dem som "de flickiga flickorna" och "de pojkiga pojkarna". Pojkarna får mer uppmärksamhet i undervisningen, de tar mer tid och utrymme. Man utgår ifrån att flickorna är på ett specifikt sätt, de får oftast beröm för sina försök, däremot på pojkar ställs det högre krav och de får beröm för deras faktiska resultat (Annerstedt, 1995).

Det existerar många lärare som saknar medvetenhet om att genom sitt subtila sätt, dvs. genom diverse ordval, kroppsspråk och språkbruk i undervisningen särbehandlar flickor och pojkar (Annerstedt, 1991a). Jämlikhet mellan könen inom idrott uppstår inte så enkelt genom att sätta pojkar och flickor i en och samma gymnastiksal, utan det är pedagogiska – didaktiska aspekter och överväganden som är det väsentliga för resultatet av undervisningen (Annerstedt, 1996).

METOD (NIKOLAOS)

METODVAL

För att uppnå vårt syfte och besvara våra frågeställningar valde vi att samla data genom en kvalitativ metod. Syftet med den kvalitativa metoden är att få så uttömmande svar så möjligt från respondenterna och få fram det de verkligen vill säga. I vår kvalitativa metod valde vi att ha samtalsintervjuer där vi enbart bestämde frågeområdena på förhand. På så vis var det möjligt att variera frågorna och följdfrågorna vid varje intervju, beroende på svaren som angavs och de aspekter som lyftes fram (Johansson & Svedner, 2010). På så sätt försökte vi skapa förståelse för det lärarna verkligen uttryckte, alltså genom följdfrågor.

URVAL

Vi valde att intervjua sex stycken lärare verksamma i grundskolans senare år i ämnet idrott och hälsa. Samtliga lärare är verksamma på olika skolor i Stockholmsområdet, och alla med erfarenhet i antingen sam- eller sårundervisning eller av båda. Lärarna är av olika kön, ålder, bakgrund. Enligt Hartman (2004) söker man i en kvalitativ undersökning enskilda individer som kan förse den information vi söker. Urvalet blir då på dem som kan ge oss den kunskapen, eftersom vi inriktar oss på en bestämd kunskap. Enligt Trost (2005) räcker det med att begränsa sig till ett fåtal intervjuer vid en kvalitativ metod, detta för att många intervjuer kan bli för ohanterligt att få överblick över och samtidigt se detaljerna som förenar och som skiljer.

FORSKNINGSETIK

De forskningsetiska principerna som vi har valt att jobba utifrån har sin utgångspunkt i Johansson & Svedner (2010), där vi byggt vårt arbete på respekt för de människor som deltagit. Deltagarna har fått tillfälle att ge informerat samtycke till sin medverkan och de har varit medvetna om att närsomhelst kunna avbryta sitt deltagande. Vi har med andra ord följt anvisningar för forskningsetik vid samhällsvetenskaplig forskning ur Johansson & Svedner (2010), som kort innebär;

- Deltagarna får en riktig och begriplig beskrivning av undersökningsmetoderna och undersökningens syfte.
- Deltagarna skall ha möjlighet att ställa frågor om undersökningen och få sina frågor sanningsärligt besvarade.
- Deltagarna skall vara på det klara om att de kan avböja från att delta, samt avbryta sin medverkan utan negativa konsekvenser.

- Deltagarna ska vara på det klara med att deras anonymitet värnas. Av den färdiga uppsatsen skall det vara omöjligt att identifiera vare sig skola eller lärare. Om man vill namnge de deltagande i undersökningen måste man ha tillstånd från de berörda.

Genom att rätta sig efter dessa principer och anvisningar visar man respekt för de personer som är delaktiga. Man skapar förtroende och därmed ökar motivationen hos de medverkande att delta konstruktivt i vår undersökning (Johansson & Svedner, 2010).

PROCEDUR

KONTAKT MED LÄRARE

Den första kontakten skedde genom telefonsamtal där vi förklarade syftet med vår undersökning och vilka områden som vi ämnat beröra. Alla lärare som kontaktades valde att delta i undersökningen och vi bokade in ett intervjutillfälle. Respondenterna bestämde tid och plats som passade de, enligt Trost (2005) är det en fördel om respondenterna får möjlighet att göra det. Det utgör en trygghet för dem.

Vidare poängterade vi att intervjuerna bör hållas till i rum där de intervjuade inte skulle kunna bli avbrutna av olika störningsmoment. Detta för att vi ville att respondenterna skulle vara fokuserade och tänka igenom frågorna och svaren så att det inte resultatet ska påverkas av yttre faktorer (Trost, 1993). Vi var noga med att tala om de forskningsetiska principer som vi valt att genomsyra vår undersökning på förhand.

INTERVJUER

Vi valde att inte ge frågorna till lärarna i förväg, utan hoppades på mer spontana svar. Vidare fick de intervjuade svara utan att bli avbrutna och följdfrågorna kom endast när det blev tyst eller när vi önskade ett förtydligande av något som uttrycktes.

Alla intervjuer skedde ansikte mot ansikte. Vi bestämde oss för att inte anteckna fortlöpande under intervjutillfället, detta för att enligt Trost (1993) kan det anses som störande för respondenterna. Vi valde istället att anteckna ner nyckelord som framkom och argument som betonades mer än andra vid varje svar. Detta för att ägna full fokus på respondenterna.

Intervjuerna ägde rum utan några på förhand bestämda tidsbegränsningar, det fick ta den tid det tog, tiderna varierade mellan 30-50 min.

FRAMSTÄLLNING AV INTERVJUFRÅGOR

Intervjufrågorna formulerade vi i anslutning till vårt syfte och våra frågeställningar, i enlighet med kvalitativa riktlinjer. Vi nyttjade öppna frågor för att nå och vaska fram det lärarna tänkte och menade i varje fråga. Genom följdfrågor fanns möjligheten att be om förtydligande om det så behövdes. Vi konstruerade ingen statisk intervjumall utan frågorna konstruerades på ett sådant sätt att de skulle inför varje intervju kunna formuleras och varieras

beroende på situation och lärare och utifrån de svar vi fick (Johansson & Svedner, 2010). Se *Bilaga*.

VALIDITET OCH RELIABILITET

Begreppet *validitet* syftar till om undersökningen mätte det vi ansåg att mäta från början. Vi bedömer att tre aspekter har bidragit till en ökad validitet i vår undersökning. Första aspekten är att vi på förhand visste syftet med vårt arbete och att konstruktionen av frågorna skedde utifrån det och våra frågeställningar. Vidare kände vi på förhand att respondenterna besatt den kompetens och de erfarenheter som var relevanta för vår studie. Denna aspekt bedömer vi har varit positiv för validiteten. Vidare bedömer vi att eftersom intervjuerna skedde i enlighet med kvalitativa riktlinjer, där vår ambition var att skapa förståelse för respondenternas svar genom öppna frågor och följdfrågor, bedömer att denna aspekt också bidragit till en ökad validitet. En tredje och sista aspekt som vi anser har varit positiv för validiteten är att respondenterna skulle sitta ostört vid intervjuerna, utan yttre störningsfaktorer. Detta för att de intervjuade skulle få möjligheten att kunna fokusera, tänka och svara ostört.

Med *reliabilitet* eller tillförlitlighet menar man mer eller mindre att en mätning vid en viss tidpunkt skall ge samma resultat vid en förnyad mätning med samma population och samma syfte och metod (Trost, 2005; Svenning, 2003). För att öka reliabiliteten valde vi just att en och samma student utför samtliga intervjuer och samma student bearbetar svaren. Precis som nämnts ovan utfördes alla intervjuer i rum avskilt från störningsmoment, vilket vi tror kan ha ökat reliabiliteten. Något som kan ha påverkat reliabiliteten i en negativ bemärkelse är att i och med att vi har tillämpad öppna frågor har svaren och följdfrågorna varierat från intervju till intervju.

ANALYS OCH BEARBETNING AV INTERVJUER

Vid analys och bearbetning av data är det viktigt att sortera det införskaffade materialet på ett strukturerat och ordnat sätt. Det är så att vid kvalitativa metoder finns det ingen riktig metod för hur det görs:

”Vid kvalitativa studier finns inte någon sådan uppsättning spelregler. Endast sådana som i vilket fall som helst gäller för all vår verksamhet. Vi ska hålla oss till de etiska reglerna, vi skall ange källor, vi skall klargöra att vi citerar när vi gör det, vi skall vara ärliga.” (Trost, 1993, s.74).

Trost (1993) menar att bearbetning och analys är styrt efter varje persons uppfattning och smak. Därför var vi noga med det att en student hade huvudansvar för analysen och bearbetningen av empirin. Detta för att inte komplicera situationen med två uppfattningsbilder.

Omgående efter varje intervju, medan svaren fanns färska i minnet, gjordes kompletterande minnesanteckningar och förtydligande av det som angavs (Trost, 1993). För att göra bear-

betningen av vår empiri smidig valde vi att sätta tyngd på begrepp och resonemang som vid varje intervju var relevant utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Efter att en sammanfattning av varje intervju gjordes, sökte vi därefter likheter och olikheter som framkom vid alla sex intervjuer. Utifrån det gjordes gemensamma sammanställningar av intervjuerna som kommer att presenteras i resultatkapitlet. Lärarna hade olika utgångspunkter och för att skapa en översikt över svaren som framkom, kommer vi i resultatkapitlet att ta upp dominerande och återkommande argument som hade större frekvens än andra.

RESULTAT_(NIKOLAOS)

I detta kapitel redogör vi vilka dominerande svar som framkommit vid våra intervjuer. Vi har valt att strukturera kapitlet på så sätt att den har delats upp i tre delrubriker, nämligen; Argument för särundervisning/ Argument emot samundervisning, Argument emot särundervisning/ Argument för samundervisning och slutligen Jämställdhet genom sam- eller särundervisning?

Delkapitlen kommer att skrivas i en fortlöpande text där vi berättar i en sammanfattande form över vad respondenterna har sagt, vi lyfter fram dominerande argument som har framkommit. Varje delrubrik avslutas med en sammanfattning i punktform över det som har tagits upp.

Då intervjuerna inte skedde i fortlöpande anteckningsform är det inte aktuellt med citat utifrån hela meningar i denna del, utan det citeras enstaka begrepp som har lyfts fram vid intervjuerna.

ARGUMENT FÖR SÄRUNDERVISNING/ ARGUMENT EMOT SAMUNDERVISNING

Alla de intervjuade lärare lyfte fram att flickorna gynnas vid särundervisning. Man lyfte fram särskilt de lågpresterande och blyga flickorna, de som inte utövar några idrottsaktiviteter på fritiden och de som saknar erfarenheter i idrott som vinnare vid särundervisning. Detta för att vid samundervisning har pojkarna en tendens att ta över utrymmet, i grund och botten med bl.a. deras fysiska styrka. På så sätt hamnar flickorna i skymundan och förblir passiva, vilket leder till att flickorna väldigt ofta inte får chansen att visa vad deras kunskaper under lektionerna. Exempel som bollspel lyfts fram av ett flertal lärare, där pojkarna dominerar tydligt och sätter agendan mer eller mindre.

Man lyfte också fram att vid särundervisning behöver flickorna inte "skämmas" över att göra bort sig inför pojkarna, och på så sätt vågar misslyckas i större utsträckning och ta fler initiativ. Detta i sin tur leder till utveckling i ämnet, och kanske senare till högre betyg.

Vidare menar lärarna att särundervisning kan gynna de pojkar som i vissa fall är svagare än vissa flickor på vissa moment. Lärarna menade att i sådana fall kan dessa pojkars självförtroende sjunka vid samundervisning då de ser att vissa flickor presterar bättre än dem. På så sätt känner att de gör bort sig inför gruppen.

I skolorna där majoriteten av flickorna inte utövar eller saknar erfarenheter utav någon idrottsaktivitet på fritiden, kan särundervisning utmana och stimulera pojkarnas prestationer i större utsträckning. Vid samundervisning menar lärarna att i dessa skolor "drar flickorna ner på tempot" så pass mycket att pojkarna inte får någon stimulans utav undervisningen. Därför passar det bättre med särundervisning i en sådan skola som leder till utveckling och stimulans för båda sidorna.

Bland lärarna fanns det också åsikter om att i pojkgrupper behöver pojkar inte hävda sig inför flickorna och "imponera" på dem. De kan vara spontana och impulsiva, på samma sätt som flickor är det i flickgrupper.

Enskilda moment lyftes fram som bättre fungerande i könssegregerade grupper, så som bollspel, simning och dans. Man menade på att de fysiska skillnaderna i bollspel ibland är svåra att överbrygga och att få det att fungera rent praktiskt. När det gäller bollsporter så vill många killar gärna spela hårdare, tuffare och snabbare och det gör att flickorna inte vågar ta för sig lika mycket och på så sätt att hamna utanför. Lärarna menade att i många fall skulle man åstadkomma ett bättre spel både bland pojkar och bland flickor i könsseparerade grupper. I en pojkgrupp får pojkarna chansen att rent fysisk spela tuffare och utveckla sitt spel på egna villkor och i en flickgrupp får flickorna chansen kanske spela lite lugnare och även där utveckla sitt spel på egna villkor.

På samma sätt i simning, genom den ökade kroppsfixeringen, är det bättre med könssegregerade grupper påpekade större delen av lärarna. I många fall uppstår det problem då många elever inte vill visa sin kropp i badkläder inför det motsatta könet. Här menar lärarna att det inte bara är flickorna som känner sig osäkra med sin kropp men även pojkarna som kanske inte känner sig lika stora och starka som andra pojkar i klassen och vill inte visa sig inför flickorna. Vissa lärare lyfte fram att det ibland handlar det om andra aspekter än bara kroppsfixering hos eleverna. Enligt lärarna är det fortfarande många elever som inte är simkunniga. Detta gäller mest elever med invandrarbakgrund som inte fått chansen att från tidig ålder lära sig att simma. Om man inte får chans att ha uppdelad undervisning på simning kan följden bli att många elever hoppar över simningen och det leder till att många elever aldrig lär sig simma. En lärare lyfter fram att problematiken inte ens löses vid sär undervisande simningslektioner. Det finns ibland vissa flickor som av religiösa skäl inte tillåts närvara i en simhall då pojkar finns närvarande. Flickor skulle då behöva klä sig i en heltäckande baddräkt. På så vis blir situationen komplicerad och därför hänvisas dessa strikt religiösa flickor till specifika kvinnosim.

En lärare lyfte fram dans som kanske skulle fungera bättre i särundervisning. Enligt dennes erfarenheter var det så att vissa elever kände obehag inför kroppskontakten som förekommer vid dans mellan könen och att det kanske skulle fungera bättre i delade grupper. Eleverna i den åldern växer och kommer in i puberteten menade denne och därmed börjar de få ett annat intresse för varandra. De kan tycka det är lite spännande att beröra varandra men det kan också bli tvärtom, där många känner motvilja och "obehag" för varandra.

Vissa lärare betonade också att vid särundervisning är det smidigare att planera och genomföra lektionerna i och med att nivån på gruppen blir "någorlunda jämn" då. Lärarna menar att det är svårt att hitta en meningsfull undervisning till alla i en samundervisande grupp. Ibland var det helt enkelt svårt att finna lämpliga övningar som kunde motivera och engagera alla i en grupp där de fysiska skillnaderna och spridningen i gruppen är större.

SAMMANFATTNING

- Vid särundervisning gynnas flickor som grupp, särskilt de lågpresterande och blyga flickorna, de som inte utövar några idrottsaktiviteter på fritiden och de som saknar erfarenheter i idrott.
- Flickor "skäms" inte över att göra bort sig och tar mer initiativ vid särundervisning.
- Vid samundervisning kan vissa flickor prestera bättre än vissa pojkar, så vid särundervisning bevarar man dessa pojkars självförtroende.
- Om klyftan mellan könen är oöverbrygglig i skolor där majoriteten av flickorna saknar erfarenheter av idrottsaktiviteter kan särundervisning komma att gynna båda parternas idrottsliga utveckling.
- I könsskilda grupper behöver pojkar och flickor inte "imponera" på varandra.
- Enskilda aktiviteter lyftes fram som bättre fungerande i könsskilda grupper. Det var bollspel, simning och dans.
- I bollspel får pojkarna möjlighet att spela lite tuffare i könsskilda grupper och flickorna lite lugnare.
- I simning, i och med kroppsfixeringen och den undermåliga simkunnigheten som råder bland eleverna, kan undervisning i könsskilda grupper fungera mer optimalt.
- Dans lyftes upp som ett moment som kan fungera bättre i könsskilda grupper. Det förekommer elever som känner motvilja och "obehag" för varandra.
- Det lyftes upp att planeringen av lektion kan fungera smidigare för särundervisande grupper, då gruppen är "någorlunda jämn".

ARGUMENT FÖR SAMUNDERVISNING/ ARGUMENT EMOT SÄRUNDERVISNING

Den centrala fördelen som alla lärare nämnde vid intervjuerna var att det sociala samspelet tränas, övas och stärks genom samundervisning. Att samhället förutsätter att man ska kunna interagera med det motsatta könet och att under idrottstimmarna är det ett ypperligt tillfälle att träna på det. Lärarna lyfte fram detta som det tyngsta argumentet för samundervisning. Det som menades här av lärarna var att skolan ska återspegla samhället och i skolan får pojkar och flickor lära sig att vara med varandra och respektera varandra.

Men förutom en bättre samarbetsförmåga mellan könen bidrar samundervisning även till att eleverna tar mer hänsyn till varandra och de lär sig "acceptera varandras olikheter". Vidare menar lärarna att eleverna får en bättre dynamik inom gruppen, att hela klassen får chansen att umgås med varandra och att elevernas personlighet utvecklas vid samundervisning.

Samundervisning är även den undervisningsform som får många elever att känna sig inkluderade som en helhet i gruppen, till skillnad från särundervisning som ofta skapar en känsla av en utestängd grupp gemenskap.

Vidare lyfte lärarna upp att även konkurrensen mellan pojkarna minskar avsevärt vid samundervisning. De påpekade samtidigt att det inte är fel att vara tävlingsinriktade och vilja vara bäst men det är inte det som är syftet med idrottsundervisningen på skolan. Istället betonade man att genom samundervisning får man ett samarbete mellan eleverna där de får se andra viktiga bitar med idrotten; att ha roligt med varandra och samarbeta och prestera som grupp istället för att inrikta sig på att vara bäst och prestera individuellt. På sikt trodde lärarna att samundervisning skulle utsläta de existerande könsrollerna.

Det lyftes även fram att samundervisning gynnar högpresterande flickor som utövar idrott på fritiden. Då det i regel är lägre nivå i flickgrupper får dessa flickor en utmaning genom att utöva idrott med pojkar. I många fall kan svaga pojkar inom ämnet bli mer utsatta vid särundervisning. Genom samundervisning får tillbakadragna pojkar fler individer att mäta sig med och blir inte lika utsatta.

Ett annat argument som lyftes fram är att vid samundervisning skulle de elever som var väldigt duktiga på särskilda moment kunna hjälpa till att hjälpa de andra elever som var svagare, oavsett kön. De högpresterande får möjlighet att träna på andra roller.

En lärare nämnde att vid fall, speciellt när det gällde svaga och osäkra flickor och pojkar, då de lyckades prestera väl vid samundervisning ökar glädjen och självkänslan avsevärt, och kanske mer än i en särundervisning. Man får tillfälle att glänsa inför hela klassen helt enkelt.

SAMMANFATTNING

- Det sociala samspelet mellan könen tränas, övas och stärks.
- Eleverna tar mer hänsyn till varandra och "accepterar varandras olikheter".
- Samundervisning skapar en inkluderande gemenskaps känsla.
- Konkurrensen mellan pojkarna minskar. Man lär sig andra aspekter i idrott; att ha kul och att samarbeta och prestera som grupp.
- På sikt utslätas de existerande könsrollerna mellan könen vid samundervisning.
- Högpresterande elever i vissa moment får möjlighet att träna på andra roller.
- Lågpresterande pojkar blir inte så utsatta då de har fler att mäta sig med.
- Högpresterande flickor får utmaning genom att tävla med pojkarna.
- Svaga och osäkra flickor och pojkar får vid goda prestationer möjlighet att glänsa inför hela klassen.

JÄMSTÄLLDHET GENOM SAM- ELLER SÄRUNDERVISNING?

Alla lärare var överens om att jämställdhet uppnås mer eller mindre via en lyckad samundervisning. När pojkar och flickor interagerar på ett önskvärt sätt vid en samundervisning så bidrar det till ökad jämställdhet. Jämställdhet uppnås när flickor och pojkar visar förståelse för varandras olikheter under en idrott och hälsa – undervisning. Även om det är framför allt flickorna som gynnas mer vid särundervisning i idrottsliga kontexter och att i dessa köns-skilda grupper får respektive kön utvecklas ostört, så kvarstår det faktum att det är vid "samundervisning som jämställdhet tillämpas praktiskt".

Vidare framkom det av vissa lärare, att det är svårt att ha samundervisning i de skolor där majoriteten av eleverna som undervisas är nysvenskar. Många flickor i synnerhet saknar basala idrottsfärdigheter som gör det svårt att kombinera deras kunskaper med pojkarnas mer utbredda färdigheter. I Sverige är ambitionen att pojkar och flickor ska kunna utöva saker och ting sida vid sida. På sådant sätt var det olyckligt för de berörda eleverna att de ej fått träna och utveckla det i lika hög utsträckning som övriga elever påpekade man. Samundervisning leder till jämställdhet framhävde lärarna, men av praktiska skäl var det svårt att genomföra det ibland. Vidare menade man att samundervisning låter fint och bra men i praktiken gynnar det varken flickor eller pojkar i generella drag. Undervisningen blir lidande i allmänhet av samundervisning, speciellt om skillnaderna mellan könen är stora.

Samundervisning med särundervisningsmoment är det optimala och realistiska tyckte en del lärare. Genom att främja de olika grupperna i separata grupper och att de samtidigt fås en

möjlighet att genomföra några lektioner ihop är drömscenariot. Detta skulle bidra till jämställdhet genom samundervisning, samtidigt fås möjligheten att få blomma ut på egen hand också vid särundervisning.

SAMMANFATTNING

- Alla sex lärare var överens om att vid samundervisning uppnås jämställdhet och någon uttryckte att vid "samundervisning tillämpas jämställdhet praktiskt".
- Samundervisning nämndes som svår att tillämpa i skolor med majoritet av nysvenskar. Hindret var att skillnader mellan könen i praktisk idrottskunskap var för glappt.
- Vissa menade det optimala och realistiska var att ha samundervisning med särundervisningsmoment.

DISKUSSION (SABRINA & NIKOLAOS)

I detta kapitel ämnar vi att diskutera och analysera den insamlade empirin och sätta den i relation till tidigare forskning. Vi kommer att lägga till egna tankar och åsikter angående de slutsatser vi drar. Vi kommer även att diskutera metod och ge förslag på vidare forskning också.

DISKUSSION AV METOD

Utifrån vårt syfte och våra frågeställningar var kvalitativa samtalsintervjuer enligt vår åsikt ett naturligt metodval. Utifrån det hade vi möjlighet att ta del av ansiktsuttryck, känslor, personlig kontakt och chansen att ställa uppföljningsfrågor, som annars är svårt att uppmärksamma vid exempelvis kvantitativa metoder i form av enkäter. Under intervjuens gång var vi fokuserade och följde upp intervjuaren med lämpliga uppföljningsfrågor för att förtydliga eller förstärka svar. En annan aspekt som också var positiv med metodvalet är att vid kvalitativa samtalsintervjuer får mer information och inga frågor förblir otydliga.

Det som skulle kunna komma att påverka resultatet på intervjuerna är att vi alla arbetar med intervjuerna på olika sätt, därför beslöt vi att inte dela upp intervjuerna mellan oss. Vi resonerade som så att alla tolkar och förstår svaren på sitt sätt, och därför ville vi inte komplicera de eventuella svaren genom att båda bearbetar svaren. Bearbetningen och analysen av data börjar faktiskt redan vid intervjuandet (Trost, 2005). Just därför var det endast en av oss (Nikolaos) som arbetade med intervjuerna.

Något som vi har diskuterat sinsemellan är huruvida ett redskap som en bandspelare hade förändrat något i resultatet. Enligt vår konklusion så tror vi att resultatet hade förblivit oförändrat, förutom det faktum att vid bandinspelning hade vi kanske nyttjat fler citat i vårt resultatupplägg. Men vid närmare diskussioner kring det tycker vi att citat är inget bra tillvägagångssätt att förstärka eller förtydliga ett påstående, vi får medhåll från Trost (1993):

”Själv skulle jag nog tveka inför att bli ordagrant citerad från mitt talspråk. Finge jag se mitt skrift kanske jag skulle skämmas – och det vore oetiskt av intervjuaren att utsätta mig för det. Det gäller även om den intervjuande sannolikt aldrig kommer att läsa rapporten” (Trost, 1993, s. 77).

Vidare har vi diskuterat huruvida respondenterna har varit opåverkade av oss försöksledare vid intervjuerna. Vi har haft denna aspekt i åtanke och försökt inte styra respondenterna, men man kan aldrig vara helt säker på om respondenterna varit helt opåverkade. Sedan har vi diskuterat huruvida om respondenterna försökt framstå som duktiga i försöksledarens ögon. Det är nämligen så, att även om man garanterar respondenternas anonymitet så kvarstår det att de vill visa sig duktiga i försöksledarens ögon. Denna aspekt är svår att mäta men vi nämner den som felkälla.

DISKUSSION AV RESULTAT

Syftet med vår studie var att undersöka argument för och emot sam- och särundervisning, samt undersöka vilket av sätten som gynnar jämställdhet enligt verksamma lärare. Utgångspunkten har varit att det tillämpas och anammas olika arbetssätt i idrottsundervisningen och alla lärare motiverar sitt val på olika sätt.

Vår forskning visar att:

- Vid särundervisning är det främst flickorna som främjas. I synnerhet de som är blyga, tillbakadragna och som saknar idrottsvanor utöver skolidrotten. Vid särundervisning framkom det ur våra intervjuer att flickorna tar mer initiativ och vågar prestera i större utsträckning än vid samundervisning. Tre aktiviteter nämndes frekvent som - bättre fungerande i särundervisande former, nämligen; bollspel, simning och dans.
- Vid samundervisning främjas det sociala samspelet. Flickor och pojkar interagerar med varandra och lär sig ta hänsyn till varandra och acceptera varandras olikheter. Man stärker gruppens laganda och på sikt utjämnas existerande könsroller.
- Alla sex lärare hade den uppfattningen att samundervisning bidrar med jämställdhet.

Beträffande första punkten var det tydligt att de intervjuade lärarna ansåg att de positiva argumenten för flickorna vid särundervisning var många. Flickorna tar för sig mer och vågar visa vad de går i större utsträckning. Man pekade speciellt på att vid samundervisande former har pojkarna en tendens att dominera utrymmet genom deras fysiska kapacitet. På så sätt hamnar många flickor på en sekundär plats som har en hämmande effekt. Flickorna förblir passiva och har svårt att visa sina kunskaper fullt ut under idrottslektionerna.

Denna tendens bekräftas och överensstämmer i stort sätt bra med den tidigare forskning vi har tagit del av (så exempelvis Engström m.fl., 2002; Eklund 1996). Det är så att upptill puberteten så är flickor och pojkar mer eller mindre på samma presterande nivå, men i puberteten däremot uppenbarar sig differenser mellan könen. Allmänt sätt ökar pojkar i muskelmassa, medan flickorna får mer underhudsfett. Denna utveckling är givetvis till pojkarnas fördel framför allt vid övningar där storlek, styrka och uthållighet är utslagsgivande för resultatet. Dessa inslag är vanligt förekommande i idrottsliga kontexter. På så sätt sker samundervisning i idrott och hälsa inte på samma villkor mellan könen under samundervisning. Detta avspeglas klart och tydligt i betygen, där pojkar tenderar att få de höga betygen, medan flickor nöjer sig med de lägre betygen.

Vidare poängterar lärarna tre områden där samundervisning är något problematiskt. Ett område är bollspel. Enligt forskning är det så att bollspel intar en central plats i idrottsundervisningens ämnesinnehåll, även fast ordet "bollspel" inte förekommer i vår läroplan (Carli, 1995; Skolverket, 2010). Bollspel associeras för det mesta med pojkar och faktum är att bollspel utövas i större utsträckning av pojkar än flickor. På så sätt får pojkarna ett övertag över

ämnesinnehållet. Allt detta sker på flickornas intresseområdets bekostnad, där typiska flickaktiviteter hamnar i skymundan. Sammanfattningsvis tycks lärarna vara någorlunda eniga om att flickorna gynnas bättre vid en särundervisning. Speciellt blyga och tillbakadragna flickor och de som saknar idrottsvana. Vid särundervisning kan dessa flickor blomma ut i sin egen takt.

När det gäller den andra slutsatsen lyfter lärarna upp att samundervisning är fördelaktigt utifrån grupperspektivet. Lärarna tycks ha en föreställning om att vid samundervisning övas och förstärks det sociala samspelet mellan könen. Grundidén tycks vara att skolan är en institution som ska förbereda eleverna till att bli jämställda medborgare som accepterar köns olikheter, och därmed fungera och interagera i vårt demokratiska samhälle.

Vid tredje slutsatsen verkar de intervjuade lärarna ha en gemensam uppfattning om att samundervisning bidrar till jämställdhet. De menar att när pojkar och flickor interagerar på ett lämpligt sätt, där man visar förståelse för varandras olikheter bidrar det till jämställdhet. Idrott och hälsa – undervisningen betraktas som ett forum för könen att interagera och spela med varandra, och därmed främjas jämställdhet. På sikt hade man en bild över att samundervisning har en utjämnande verkan på de rådande könsrollerna. Med andra ord tenderar de intervjuade lärarna att förknippa samundervisning med jämställdhetsimplementering. Även om de ser idrottsliga vinster vid särundervisning för könen så kvarstår faktum att just begreppet jämställdhet främjas vid samundervisning där könen får möjlighet att interagera.

Denna föreställning som lärarna har framhållit har ingen tydlig förankring i den forskning som vi har tagit del av. Genom att tillämpa samundervisning skapas inte jämställdhet rakt av, utan det är en komplicerad process med en uppsättning faktorer som behöver beaktas.

Vid en onyanserad av situationen kan man faktiskt försvåra jämställdhetsansträngningen istället för att främja den. Det är så att om man inte beaktar de väsentliga faktorerna i frågan och planerar utifrån gruppens förutsättningar så kan man riskera att förstärka de traditionella könsrollerna istället för att utsläta dem. Enligt forskning vi har tagit del av så kan flickor socialiseras in i att vara på sekundär plats, där deras intressen och behov inte får lika mycket uppmärksamhet som pojkarnas (se exempelvis Carli, 1995; Skolverket 2010).

Författarna av arbetet har diskuterat och funderat över det faktum att det råder meningskiljaktigheter mellan de verksamma lärarnas uppfattningar och den forskning som vi har tagit del av. De teoretiska utgångspunkterna går ut på att samundervisning inte nödvändigtvis behöver leda till jämställdhet, utan det rör sig om en uppsättning faktorer som man måste beakta utifrån gruppens förutsättningar. Lärarna tycks dock ha en föreställning att samundervisning är ett effektivt sätt att främja jämställdhet. Mot denna bakgrund verkar det så att det råder någon slags diskrepans mellan teoretiska tankegångar och den verklighet vi har studerat. Vårt bidrag med denna uppsats är att dra uppmärksamhet mot denna diskrepans och väcka intresse för det.

FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING

Denna undersökning har haft sin utgångspunkt i vilka för- samt nackdelar lärare ser med sam- respektive särundervisning, och vilket av de båda sätten gynnar jämställdheten. Vi hade som ambition i början att integrera även ett elevperspektiv i detta arbete för att få en vidare helhetsbild av fenomenet, vi hade även ambition att undersöka utifrån ett elevperspektiv huruvida åsikter skilde sig beroende på om man gick på gymnasiet eller grundskolan. Alla de aspekter som vi ämnat beröra från början lämnar vi som förslag på vidare forskning. Det kan vara mycket intressant att se hur elever ser på frågan och vad de anser i frågan. Ytterligare ett förslag på vidare forskning är att göra samma studie på ett större urval lärare och undersöka om vår slutsats gäller för en större population.

REFERENSER

Annerstedt, Claes (1995). Att se individen i gruppen. *Tidskrift i gymnastik och idrott*. 122(1995):2, s. 15-17

Annerstedt, Claes (1996). Samundervisning i idrott. *Tidskrift i gymnastik & idrott*. 123(1996):2, s. 12-17

Annerstedt, Claes (1991a). Forskning om samundervisning. *Tidskrift i gymnastik och idrott*. 118(1991):5, s. 26-17

Annerstedt Claes (1991b). *Idrottslärarna och idrottsämnet*. Göteborg: Vasastadens Bokbin-
deri AB

Annerstedt Claes m.fl. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göte-
borg: Multicare Förlag AB

Annerstedt, Claes (1989). *Skolgymnastikens utveckling i Sverige*. Göteborg: Göteborgs Uni-
versitet.

Annerstedt, Claes (1990). *Undervisa i idrott – idrottsämnets didaktik*. Lund: Studentlitteratur

Blom, Arne & Linderöth, Jan (1995). *Idrottens historia. Från antika arenor till modern mass-
rörelse*. Farsta: Utbildningsproduktionen AB

Carli, Barbro (1993). *Fysisk fostran i ett maktfält: ett av skolans äldsta, obligatoriska ämnen:
kvinnligt, manligt, mänskligt? : En teoretisk ansats*. Lund: SVEBI

Carli, Barbro (1995). Myt & verklighet. Könsperspektiv på ämnet idrott och hälsa. *Tidskrift i
gymnastik & idrott*. 122(1995):7, s. 26-35

Dahlström, Britt (1992). *Kvinnor om motion och idrott*. Stockholm: Arena

Ekberg, Jan-Eric (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering – En studie av ämnet idrott och
hälsa i skolor 9*. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö högskola

Engström, L-M & Redelius, Karin (2002). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS
Förlag

Engström L-M, Fagrell Birgitta, Forsberg A & Nilsson P (2002). *Idrott för ungdom*. Farsta: Ut-
bildningsproduktion AB.

Eklund, Marita (1996). *Samundervisning i gymnastik – En undersökning av gymnastiklärares
erfarenheter av och attityder till gemensam undervisning av flickor och pojkar*. Vasa: Åbo
Akademi, Pedagogiska fakulteten.

Fagrell, Birgitta (2000). *De små konstruktörerna – Flickor och pojkar om kvinnligt och manligt i relation till kropp, idrott, familj och arbete*. Stockholm: HLS Förlag.

Hartman, Jan (2004). *Vetenskapligt tänkande*. Lund: Studentlitteratur

Hussein, Salah (1989). *Samundervisning i idrott på grundskolans högstadium*. Göteborg: Göteborgs universitet

Johansson, Bo; Svedner Per Olov; (2010). *Examensarbete i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget AB

Larsson, Håkan; Fagrell Birgitta & Redelius Karin (2005). *Kön – Idrott – Skola*. ISSN:1652-7224

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94; Lpf 94. (1994). Stockholm: Utbildningsdep.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (2011). Stockholm: Skolverket

NCFE (2006). *Fokus tonårsflickor: förhållningssätt till och deltagande i idrott, fysisk aktivitet och skolämnet idrott och hälsa/ ett samverkansprojekt mellan föreningen GCI, NCFE och GIH*. Örebro: NCFE

Nordlund, A (1982). *Idrottens pedagogik*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB

Nordström, M. (1987). *Pojkskola, flickskola, samskola – samundervisningens utveckling i Sverige 1866-1962*. Lund: University Press

Redelius, Karin (2009). *Genus och skolframgång i ämnet idrott och hälsa*. Svensk idrottsforskning

Sandahl, Björn (2005). *Ett ämne för alla? Normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Stockholm: Carlsson.

Skolverket (2010). *På pojkarnas planhalva? Ämnet idrott och hälsa ur ett jämställdhets- och likvärdighetsperspektiv*. ISSN: 1103-2421

Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan: Lgr 80*. Stockholm: LiberLäromedel/ Utbildningsförlaget

Skolöverstyrelsen (1969). *Läroplan för grundskolan: Lgr 69*. Stockholm: Utbildningsförlaget

Skolöverstyrelsen (1962). *Läroplan för grundskolan 1962*. Stockholm: SÖ Förlaget

Skolöverstyrelsen (1955). *Undervisningsplan för rikets folkskolor 1955*. Stockholm: Svenska bokförlaget Norstedts

Skolöverstyrelsen (1920). *Undervisningsplan för rikets folkskolor 1919*. Stockholm: Kungl. Boktryckeriet P. A Norstedt & söners förlag

Svaleryd, K (2005). *Genuspedagogik. En tanke- och handlingsbok för arbete med barn och unga*. Stockholm: Liber AB

Svenning, Conny (2003). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz Förlag

Trost, Jan (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Wernersson, Inga (1995). *Undervisning för flickor – undervisning för pojkar ... eller ... undervisning för flickor och pojkar?* Stockholm: Liber distribution

BILAGA

MALL FÖR KVALITATIVA INTERVJUER MED LÄRARE

- Kön
- Ålder
- Utbildning
- Erfarenheter som lärare
- Erfarenhet utav att undervisa i skolor med majoritet eleverna med olika etniska bakgrunder
- Bedrivs sam- eller särundervisning på lektionerna
- Varför denna undervisningsform
- Förekommer det moment där det bedrivs en annan undervisningsform
- För- och nackdelar med respektive undervisningsform
- Kan det tänkas använda en annan undervisningsform än den nuvarande
- Något av könen som gynnas/missgynnas av respektive undervisningsform
- Undervisningsform som bidrar till jämställd
- Föredras sam- eller särundervisning som undervisningsform. Motivera.